

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τέταρτο τμήμα)

της 15ης Μαρτίου 2012*

«Παράβαση κράτους μέλους — Οδηγία 92/43/ΕΟΚ — Άρθρα 4, παράγραφος 1, και 12, παράγραφος 1 — Μη συμπερίληψη εντός της ταχθείσας προθεσμίας του τόπου κοινοτικής σημασίας της λίμνης Παραλιμνίου — Καθεστώς προστασίας του είδους *Natrix natrix cyriaca* (νερόφιδο της Κύπρου)»

Στην υπόθεση C-340/10,

με αντικείμενο προσφυγή του άρθρου 258 ΣΛΕΕ λόγω παραβάσεως, ασκηθείσα στις 7 Ιουλίου 2010,

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους Γ. Ζαββό και D. Recchia, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο,

προσφεύγουσα,

κατά

Κυπριακής Δημοκρατίας, εκπροσωπούμενης από τους Κ. Λυκούργο και Μ. Χατζηγεωργίου,

καθής,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα),

συγκείμενο από τους J.-C. Bonichot, πρόεδρο τμήματος, A. Prechal, K. Schieman, L. Bay Larsen (εισηγητή) και C. Toader, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: J. Kokott

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

κατόπιν της αποφάσεως που έλαβε, αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα, να εκδικάσει την υπόθεση χωρίς ανάπτυξη προτάσεων,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Με το δικόγραφο της προσφυγής της, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ζητεί από το Δικαστήριο να διαπιστώσει ότι,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ελληνική.

- παραλείποντας να συμπεριλάβει την περιοχή της λίμνης Παραλιμνίου στον εθνικό κατάλογο προτεινόμενων Τόπων Κοινοτικής Σημασίας (στο εξής: πΤΚΣ),
- ανεχόμενη δραστηριότητες που θέτουν σε σοβαρό κίνδυνο τα οικολογικά χαρακτηριστικά της λίμνης Παραλιμνίου και μη έχοντας λάβει τα αναγκαία μέτρα προστασίας για να διαφυλαχθεί ο πληθυσμός του είδους *Natrix natrix cypriaca* (νερόφιδο της Κύπρου), το οποίο αποτελεί το οικολογικό ενδιαφέρον της λίμνης αυτής και του φράγματος Ξυλιάτου, και
- παραλείποντας να λάβει τα αναγκαία μέτρα ώστε να εγκαθιδρυθεί και να εφαρμοστεί ένα καθεστώς αυστηρής προστασίας του είδους αυτού,

η Κυπριακή Δημοκρατία παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει δυνάμει, αντιστοίχως, του άρθρου 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 1992, για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας (ΕΕ L 206, σ. 7), όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2006/105/ΕΚ του Συμβουλίου, της 20ής Νοεμβρίου 2006 (ΕΕ L 363, σ. 368, στο εξής: οδηγία περί οικοτόπων), όπως αυτή έχει ερμηνευθεί με τις αποφάσεις της 13ης Ιανουαρίου 2005, C-117/03, *Dragaggi* κ.λπ. (Συλλογή 2005, σ. I-167), και της 14ης Σεπτεμβρίου 2006, C-244/05, *Bund Naturschutz in Bayern* κ.λπ. (Συλλογή 2006, σ. I-8445), καθώς και δυνάμει του άρθρου 12, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής.

Το νομικό πλαίσιο

- 2 Δυνάμει του άρθρου 3, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, της οδηγίας περί οικοτόπων «[σ]υνίσταται ένα συνεκτικό ευρωπαϊκό οικολογικό δίκτυο ειδικών ζωνών, επονομαζόμενο “Natura 2000”. Το δίκτυο αυτό, που αποτελείται από τους τόπους όπου ευρίσκονται τύποι φυσικών οικοτόπων που εμφανίζονται στο παράρτημα I και τους οικοτόπους των ειδών που εμφανίζονται στο παράρτημα II, πρέπει να διασφαλίζει την διατήρηση ή, ενδεχομένως, την αποκατάσταση σε ικανοποιητική κατάσταση διατήρησης, των τύπων φυσικών οικοτόπων και των οικοτόπων των οικείων ειδών στην περιοχή της φυσικής κατανομής των ειδών αυτών».
- 3 Το άρθρο 4, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας περί οικοτόπων ορίζει:

«1. Κάθε κράτος μέλος, βασιζόμενο στα κριτήρια που ορίζονται στο παράρτημα III (στάδιο 1) και στις σχετικές επιστημονικές πληροφορίες, προτείνει έναν κατάλογο τόπων, όπου υποδεικνύεται ποιοι τύποι φυσικών οικοτόπων από τους αναφερόμενους στο παράρτημα I και ποια τοπικά είδη από τα απαριθμούμενα στο παράρτημα II, απαντώνται στους εν λόγω τόπους. Για τα ζωικά είδη που καταλαμβάνουν εκτεταμένες εκτάσεις, οι εν λόγω τόποι συμπίπτουν με τους τόπους, τους περιλαμβανόμενους στην περιοχή της φυσικής κατανομής αυτών των ειδών, οι οποίοι παρουσιάζουν τα ουσιώδη φυσικά ή βιολογικά στοιχεία για τη ζωή ή την αναπαραγωγή τους. Για τα υδρόβια είδη που καταλαμβάνουν εκτεταμένες περιοχές, αυτοί οι τόποι προτείνονται μόνον εάν είναι δυνατόν να προσδιοριστεί σαφώς μια ζώνη που να παρουσιάζει τα ουσιώδη φυσικά ή βιολογικά στοιχεία για τη ζωή ή την αναπαραγωγή τους. [...]

Ο κατάλογος διαβιβάζεται στην Επιτροπή μέσα σε μια τριετία από τη γνωστοποίηση της παρούσας οδηγίας ταυτόχρονα με τις πληροφορίες για κάθε τόπο. [...]

2. Η Επιτροπή, βασιζόμενη στα κριτήρια του παραρτήματος III (στάδιο 2) [...] καταρτίζει, σε συμφωνία με καθένα από τα κράτη μέλη και βάσει των καταλόγων των κρατών μελών, σχέδιο καταλόγου τόπων κοινοτικής σημασίας όπου καθίστανται πρόδηλοι οι τόποι στους οποίους απαντώνται ένας ή περισσότεροι τύποι φυσικών οικοτόπων προτεραιότητας ή ένα ή περισσότερα είδη προτεραιότητας.

[...]

Ο κατάλογος των τόπων των επιλεγμένων ως τόπων κοινοτικής σημασίας, στον οποίο καταδεικνύονται οι τόποι όπου απαντώνται ένας ή περισσότεροι τύποι φυσικών οικοτόπων προτεραιότητας ή ένα ή περισσότερα είδη προτεραιότητας καταρτίζεται από την Επιτροπή με τη διαδικασία του άρθρου 21.»

4 Το άρθρο 5 της εν λόγω οδηγίας προβλέπει:

«1. Σε έκτακτες περιπτώσεις κατά τις οποίες η Επιτροπή διαπιστώνει ότι ένας τόπος, στον οποίο υπάρχει τύπος φυσικού οικοτόπου ή είδος προτεραιότητας, δεν έχει περιληφθεί σε ένα εθνικό κατάλογο που αναφέρεται στο άρθρο 4, παράγραφος 1, ενώ, βάσει πρόσφορων και αξιόπιστων επιστημονικών πληροφοριών, φαίνεται απαραίτητη η διατήρηση του εν λόγω τύπου φυσικού οικοτόπου προτεραιότητας ή η επιβίωση του εν λόγω είδους προτεραιότητας, κινείται μια διαδικασία διμερούς συνεννόησης μεταξύ του εν λόγω κράτους μέλους και της Επιτροπής για να αντιπαραβληθούν τα επιστημονικά δεδομένα που χρησιμοποίησαν τα δύο μέρη.

2. Αν η διαφορά δεν έχει επιλυθεί μέσα σε μία εξάμηνη περίοδο συνεννοήσεων, η Επιτροπή διαβιβάζει στο Συμβούλιο πρόταση σχετικά με την επιλογή του εν λόγω τόπου ως τόπου κοινοτικής σημασίας.

3. Το Συμβούλιο αποφασίζει με ομοφωνία εντός τριμήνου από την ημερομηνία υποβολής της πρότασης.

4. Κατά την περίοδο συνεννόησης και εν αναμονή της απόφασης του Συμβουλίου, ο οικείος τόπος υπόκειται στις διατάξεις του άρθρου 6, παράγραφος 2.»

5 Το άρθρο 12, παράγραφος 1, της οδηγίας περί οικοτόπων έχει ως εξής:

«Τα κράτη μέλη λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα ώστε να θεσπισθεί ένα καθεστώς αυστηρής προστασίας των ζωικών ειδών που αναφέρονται στο σημείο α' του παραρτήματος IV, στην περιοχή φυσικής κατανομής τους, που να απαγορεύει:

α) κάθε μορφή σύλληψης ή θανάτωσης, εκ προθέσεως, δειγμάτων αυτών των ειδών λαμβανομένων στη φύση·

β) να παρενοχλούνται εκ προθέσεως τα εν λόγω είδη, ιδίως κατά την περίοδο αναπαραγωγής, την περίοδο κατά την οποία τα νεογνά εξαρτώνται από τη μητέρα, τη χειμερία νάρκη και τη μετανάστευση·

γ) την εκ προθέσεως καταστροφή ή τη συλλογή των αυγών στο φυσικό περιβάλλον·

δ) τη βλάβη ή καταστροφή των τόπων αναπαραγωγής ή των τόπων ανάπαυσης.»

6 Το νερόφιδο της Κύπρου είναι είδος προτεραιότητας που περιλαμβάνεται στο παράρτημα II και στο παράρτημα IV, στοιχείο α', της οδηγίας περί οικοτόπων.

Το ιστορικό της διαφοράς και η προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία

7 Στις 16 Μαΐου 2006 η Επιτροπή έλαβε από την Ομοσπονδία Περιβαλλοντικών και Οικολογικών Οργανώσεων Κύπρου μια καταγγελία σχετικά με την ελλιπή προστασία του νερόφιδου της Κύπρου. Σύμφωνα με την εν λόγω καταγγελία, η Κυπριακή Δημοκρατία δεν είχε, μεταξύ άλλων, συμπεριλάβει την περιοχή της λίμνης Παραλιμνίου στον εθνικό κατάλογο πΤΚΣ.

- 8 Η Επιτροπή, βάσει των πληροφοριακών στοιχείων που είχε στη διάθεσή της, απηύθυνε στην Κυπριακή Δημοκρατία, στις 23 Μαρτίου 2007, έγγραφο οχλήσεως, μέσω της οποίας εφιστούσε την προσοχή της τελευταίας στην ανεπαρκή προστασία του εν λόγω είδους, επειδή παρέλειψε να συμπεριλάβει την περιοχή της λίμνης Παραλιμνίου στον εθνικό κατάλογο πΤΚΣ και επειδή παρέλειψε να προστατεύσει την προαναφερθείσα περιοχή, καθώς και το φράγμα Ξυλιάτου.
- 9 Η Κυπριακή Δημοκρατία απάντησε στο έγγραφο οχλήσεως με έγγραφο της 18ης Μαΐου 2007, στο οποίο ανέφερε ότι η αρμόδια αρχή ήταν σε διάλογο με τα εμπλεκόμενα μέρη ώστε να υπάρξει, πριν το τέλος του 2007, κοινά αποδεκτή πρόταση για να συμπεριληφθεί η περιοχή της λίμνης Παραλιμνίου στον εθνικό κατάλογο πΤΚΣ. Το εν λόγω κράτος μέλος απαρίθμησε, επίσης, τα διάφορα μέτρα τα οποία είχαν ληφθεί προς ενίσχυση της προστασίας της περιοχής αυτής και του φράγματος Ξυλιάτου. Υποστήριξε, τέλος, ότι η αποστολή του εγγράφου οχλήσεως ήταν πρόωρη και νομικά μη επιτρεπτή, διότι η Επιτροπή όφειλε να ακολουθήσει τη διαδικασία του άρθρου 5 της οδηγίας περί οικοτόπων, αντί της διαδικασίας λόγω παραβάσεως του άρθρου 258 ΣΛΕΕ.
- 10 Με έγγραφο της 6ης Ιουνίου 2008, η Επιτροπή διετύπωσε αιτιολογημένη γνώμη, στην οποία κατέληγε ότι η Κυπριακή Δημοκρατία, μη θεσπίζοντας τις απαραίτητες προς συμμόρφωση με την οδηγία περί οικοτόπων νομοθετικές, κανονιστικές και διοικητικές διατάξεις, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει δυνάμει της οδηγίας αυτής. Κατά συνέπεια, η Επιτροπή κάλεσε την Κυπριακή Δημοκρατία να λάβει τα απαραίτητα μέτρα προκειμένου να συμμορφωθεί με την αιτιολογημένη γνώμη εντός προθεσμίας δύο μηνών από τη κοινοποίησή της.
- 11 Η Κυπριακή Δημοκρατία απάντησε στην προαναφερθείσα αιτιολογημένη γνώμη με έγγραφο της 21ης Νοεμβρίου 2008, στο οποίο μνημόνευσε τα μέτρα που είχαν ληφθεί για την προστασία του νερόφιδου της Κύπρου και υπογράμμισε την πρόοδο που είχε σημειωθεί αναφορικά με τη συμπερίληψη της περιοχής της λίμνης Παραλιμνίου στον εθνικό κατάλογο πΤΚΣ.
- 12 Με έγγραφο της 18ης Δεκεμβρίου, η Επιτροπή αναφέρθηκε ειδικότερα στις καταγγελίες σχετικά με την οικιστική ανάπτυξη στο βόρειο τμήμα της περιοχής της λίμνης Παραλιμνίου.
- 13 Με έγγραφο της 23ης Δεκεμβρίου 2009, η Κυπριακή Δημοκρατία ενημέρωσε την Επιτροπή ότι η εν λόγω περιοχή είχε επισήμως συμπεριληφθεί στον εθνικό κατάλογο πΤΚΣ στις 24 Νοεμβρίου 2009. Παρά ταύτα, η Κυπριακή Δημοκρατία παρέλειψε από τον κατάλογο αυτό το βόρειο άκρο της λίμνης Παραλιμνίου.
- 14 Εν συνεχεία, η Κυπριακή Δημοκρατία απέρριψε τις καταγγελίες που διατύπωσε η Επιτροπή σχετικά με την οικιστική ανάπτυξη στο βόρειο τμήμα της εν λόγω λίμνης.

Επί της προσφυγής

Επί της απουσίας από τον εθνικό κατάλογο πΤΚΣ της περιοχής της λίμνης Παραλιμνίου

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 15 Η Επιτροπή διατείνεται ότι, μη έχοντας συμπεριλάβει την περιοχή της λίμνης Παραλιμνίου στον εθνικό κατάλογο πΤΚΣ πριν την λήξη της προθεσμίας που ετάχθη με την αιτιολογημένη γνώμη, η Κυπριακή Δημοκρατία παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει δυνάμει του άρθρου 4, παράγραφος 1, της οδηγίας περί οικοτόπων.
- 16 Σε ό,τι αφορά το άρθρο 5, παράγραφος 1, της οδηγίας περί οικοτόπων, του οποίου την εφαρμογή επικαλέσθηκε η Κυπριακή Δημοκρατία κατά την προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία, καθόσον η Επιτροπή είχε διαπιστώσει την απουσία από τον εθνικό κατάλογο πΤΚΣ ενός προφανώς

ζωτικού τόπου για την επιβίωση του νερόφιδου της Κύπρου, η Επιτροπή προβάλλει ότι η διάταξη αυτή προϋποθέτει την ύπαρξη επιστημονικής διαφωνίας μεταξύ αυτής της ίδιας και του οικείου κράτους μέλους, η οποία εν προκειμένω δεν υπάρχει. Στη υπό κρίση περίπτωση, οι πληροφορίες που χρησιμοποιήθηκαν από τα δύο μέρη είναι κοινές και δεν αμφισβητούνται. Στα έγγραφά της από 12 Αυγούστου 2008 και 21 Νοεμβρίου 2008, η Κυπριακή Δημοκρατία δεσμεύτηκε να συμπεριλάβει την περιοχή της λίμνης Παραλιμνίου στον εθνικό κατάλογο πΤΚΣ. Συνεπώς, δεν τίθεται ζήτημα επιστημονικής διαφωνίας και αντιπαραβολής δεδομένων.

- 17 Επικουρικώς, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι υφίστανται σοβαρές ενδείξεις περί του ότι τα όρια της περιοχής που τελικώς της κοινοποιήθηκαν σχετικά με τον καθορισμό του πΤΚΣ δεν είναι ικανοποιητικά για την προστασία και τη διατήρηση του νερόφιδου της Κύπρου, καθότι δεν περιλαμβάνουν την ευρισκόμενη στο βόρειο άκρο της λίμνης Παραλιμνίου σημαντική ζώνη που χαρακτηρίστηκε ως οικοδομήσιμη το 2009, και του ότι, συνεπώς, εξακολουθεί να υφίσταται παράβαση.
- 18 Η Κυπριακή Δημοκρατία υπενθυμίζει ότι ουδέποτε αμφισβήτησε ότι η περιοχή της λίμνης Παραλιμνίου έπρεπε να αποτελέσει πΤΚΣ. Εντούτοις, υποστηρίζει ότι η χάραξη της υφιστάμενης ζώνης ως πΤΚΣ είναι επαρκής για την προστασία και τη διατήρηση του επίμαχου είδους. Το τελευταίο απαντά μόνο στο νότιο και ανατολικό τμήμα του πΤΚΣ. Σε κάθε περίπτωση, η εκ μέρους της αυστριακής πραγματογνώμονος εκπονηθείσα μελέτη, στην οποία παραπέμπει η Επιτροπή, δεν περιέχει σαφή αναφορά ως προς την οριοθέτηση του πΤΚΣ, την οποία αυτή κρίνει αναγκαία για την επαρκή προστασία του νερόφιδου της Κύπρου.
- 19 Δεδομένου ότι η Κυπριακή Δημοκρατία προβάλλει, στηριζόμενη σε επιστημονικά στοιχεία, ότι η οριοθέτηση του πΤΚΣ είναι επαρκής για τη διατήρηση του νερόφιδου της Κύπρου και των οικοτόπων του, κάτι που αμφισβητείται από την Επιτροπή, υφίσταται επιστημονική διαφωνία αναφορικά με την αξιολόγηση επιστημονικών στοιχείων. Η διαφωνία αυτή δικαιολογεί την προβλεπόμενη στο άρθρο 5 της οδηγίας περί οικοτόπων εφαρμογή διαδικασίας διμερούς συνεννόησης.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 20 Όσον αφορά το αντικείμενο της προσφυγής, πρέπει να υπομνησθεί ότι, δυνάμει του άρθρου 92, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του, το Δικαστήριο μπορεί οποτεδήποτε να εξετάσει το απαράδεκτο για λόγους δημοσίας τάξεως
- 21 Κατά πάγια νομολογία, ο σκοπός της προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασίας έγκειται στο να παρασχεθεί στο οικείο κράτος μέλος η δυνατότητα, αφενός, να συμμορφωθεί προς τις υποχρεώσεις που απορρέουν από το δίκαιο της Ένωσης και, αφετέρου, να προβάλει λυσιτελώς τους αμυντικούς του ισχυρισμούς κατά των αιτιάσεων που διατυπώνει η Επιτροπή. Το αντικείμενο της προσφυγής που ασκείται κατ' εφαρμογή του άρθρου 258 ΣΛΕΕ οριοθετείται, συνεπώς, από την προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία, την οποία προβλέπει η διάταξη αυτή. Ως εκ τούτου, το δικόγραφο της προσφυγής δεν μπορεί να στηρίζεται σε αιτιάσεις άλλες πλην εκείνων που διατυπώθηκαν κατά την προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 10ης Μαΐου 2001, C-152/98, Επιτροπή κατά Κάτω Χωρών, Συλλογή 2001, σ. I-3463, σκέψη 23).
- 22 Εν προκειμένω, πρέπει να επισημανθεί ότι δεν προκύπτει από τη δικογραφία ότι, κατά την προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία, τόσο στο στάδιο του εγγράφου οχλήσεως όσο και σε εκείνο της αιτιολογημένης γνώμης, οι διάδικοι έθιξαν το ζήτημα της οριοθέτησεως της περιοχής της λίμνης Παραλιμνίου, ούτε ότι η Επιτροπή προέβαλε οιοδήποτε επιχείρημα που αφορούσε ειδικά το βόρειο τμήμα της περιοχής αυτής. Σε ό,τι αφορά την απουσία από τον εθνικό κατάλογο πΤΚΣ της περιοχής της λίμνης Παραλιμνίου, η Επιτροπή αρκέστηκε απλώς στο να απαιτήσει να συμπεριληφθεί στον εθνικό κατάλογο πΤΚΣ η περιοχή αυτή, η οποία προσδιορίστηκε κατά γενικό τρόπο και χωρίς μνεία

ως προς την οριοθέτησή της, η δε Κυπριακή Δημοκρατία δεσμεύτηκε να την περιλάβει στην κατάλογο αυτό, κάτι που, σε κάθε περίπτωση, έπραξε, δεκαεπτά και πλέον μήνες μετά τη διατύπωση της αιτιολογημένης γνώμης.

- 23 Δεδομένου ότι η προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία ουδόλως αφορούσε την οριοθέτηση της περιοχής της λίμνης Παραλιμνίου ούτε, ειδικότερα, το ζήτημα της εντάξεως σε αυτή του βόρειου τμήματος της περιοχής, η προσφυγή είναι απαράδεκτη στο μέτρο που αναφέρεται στο τελευταίο αυτό ζήτημα.
- 24 Σε ό,τι αφορά την αιτίαση που αντλείται από τη μη συμπερίληψη της περιοχής της λίμνης Παραλιμνίου στον εθνικό κατάλογο πΤΚΣ, το Δικαστήριο σημειώνει ότι ουδέποτε αμφισβητήθηκε, γενικώς, ότι η περιοχή αυτή έπρεπε να έχει συμπεριληφθεί στον εν λόγω κατάλογο.
- 25 Ως εκ τούτου, διαπιστώνεται, καταρχάς, ότι οι προϋποθέσεις για την εφαρμογή του άρθρου 5 της οδηγίας περί οικοτόπων δεν πληρούνταν, σε κάθε περίπτωση, για ουδεμία εκ των δύο αυτών αιτιάσεων.
- 26 Δεύτερον, όσον αφορά την αιτίαση που αντλείται από τη μη συμπερίληψη της περιοχής της λίμνης Παραλιμνίου στον εθνικό κατάλογο πΤΚΣ, δεν αμφισβητείται ότι, πριν τη λήξη της προθεσμίας που ετάχθη με την αιτιολογημένη γνώμη, εξακολουθούσε να μην έχει συμπεριληφθεί στον εν λόγω κατάλογο.
- 27 Δεδομένου ότι η ύπαρξη παραβάσεως πρέπει να εκτιμάται σε συνάρτηση με την κατάσταση που επικρατούσε στο κράτος μέλος κατά τη λήξη της ταχθείσας με την αιτιολογημένη γνώμη προθεσμίας, οι δε μεταβολές που επήλθαν εν συνεχεία δεν μπορούν να ληφθούν υπόψη από το Δικαστήριο (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις της 11ης Ιανουαρίου 2007, C-183/05, Επιτροπή κατά Ιρλανδίας, Συλλογή 2007, σ. I-137, σκέψη 17, και της 11ης Νοεμβρίου 2010, C-164/09, Επιτροπή κατά Ιταλίας, σκέψη 19), διαπιστώνεται ότι η προσφυγή της Επιτροπής είναι βάσιμη όσον αφορά την εν λόγω αιτίαση.

Επί της ανοχής δραστηριοτήτων που υποβαθμίζουν και καταστρέφουν τον βιότοπο του συγκεκριμένου είδους

Επί του παραδεκτού

– Επιχειρήματα των διαδίκων

- 28 Η Κυπριακή Δημοκρατία προβάλλει ότι ούτε το έγγραφο οχλήσεως ούτε η αιτιολογημένη γνώμη μνημονεύουν τη λειτουργία σκοπευτηρίου και τα έργα εκσκαφής. Ως εκ τούτου, η Επιτροπή προέβη σε διεύρυνση του αντικειμένου της προσφυγής, καθότι στην προσφυγή της αναφέρθηκε στο σκοπευτήριο και στα έργα εκσκαφής ανάγοντάς τα σε δραστηριότητες που υποβαθμίζουν και καταστρέφουν τον βιότοπο του συγκεκριμένου είδους.
- 29 Η Κυπριακή Δημοκρατία υποστηρίζει ότι, δεδομένου ότι δεν είχε τη δυνατότητα να διατυπώσει παρατηρήσεις σε απάντηση επί των εν λόγω επιχειρημάτων, αυτά δεν μπορούν να ληφθούν υπόψη από το Δικαστήριο κατά την εξέταση των αιτιάσεων της Επιτροπής. Συγκεκριμένα, στο αντικείμενο της διαφοράς μπορούν να περιληφθούν περιστατικά μεταγενέστερα της αιτιολογημένης γνώμης μόνον εφόσον αυτά είναι της ίδιας φύσεως και συνθέτουν μία και την αυτή συμπεριφορά με εκείνη περί της οποίας πρόκειται στην αιτιολογημένη γνώμη, κάτι που δεν συμβαίνει εν προκειμένω.

- 30 Όσον αφορά την οικιστική ανάπτυξη του «βόρειου τμήματος της λίμνης», η αιτιολογημένη γνώμη δεν προσδιόρισε επακριβώς τα επιχειρήματα που προβλήθηκαν κατά γενικότερο τρόπο στο έγγραφο οχλήσεως. Συγκεκριμένα, η οικιστική ανάπτυξη στην επίμαχη περιοχή μνημονεύθηκε για πρώτη φορά στην επιστολή της Επιτροπής της 18ης Δεκεμβρίου 2009. Το «βόρειο τμήμα της λίμνης» δεν μνημονεύθηκε ούτε στο έγγραφο οχλήσεως ούτε στην αιτιολογημένη γνώμη.
- 31 Συνεπώς, η Κυπριακή Δημοκρατία φρονεί ότι τα επιχειρήματα της Επιτροπής σχετικά με τη λειτουργία σκοπευτηρίου, τα έργα εκσκαφής και την οικιστική ανάπτυξη στο βόρειο τμήμα της λίμνης Παραλιμνίου πρέπει να απορριφθούν ως απαράδεκτα.
- 32 Η Επιτροπή παρατηρεί ότι, τόσο στο έγγραφο οχλήσεως της όσο και στην αιτιολογημένη της γνώμη, καταγγέλλει τη συμπεριφορά της Κυπριακής Δημοκρατίας, η οποία ανέχεται δραστηριότητες που θέτουν σε σοβαρό κίνδυνο τα οικολογικά χαρακτηριστικά της προαναφερθείσας λίμνης, καθώς και το γεγονός ότι η Κυπριακή Δημοκρατία δεν έλαβε τα αναγκαία μέτρα προστασίας για να διαφυλαχθεί ο πληθυσμός του νερόφιδου της Κύπρου, κατά παραβίαση του δικαίου της Ένωσης. Στο πλαίσιο αυτό και προς στήριξη της εν λόγω αιτιάσεως, η Επιτροπή αναφέρεται, ειδικότερα, στην υπεράντληση υδάτων, στην οικιστική ανάπτυξη και στη διεξαγωγή αγώνων μοτοσικλέτας.
- 33 Ακόμη και αν υποθεθεί ότι η λειτουργία σκοπευτηρίου και τα έργα εκσκαφής αποτελούν περιστατικά μεταγενέστερα της αιτιολογημένης γνώμης, η Επιτροπή σημειώνει ότι το αντικείμενο της διαφοράς μπορεί να καλύπτει και πραγματικά περιστατικά μεταγενέστερα της αιτιολογημένης αυτής γνώμης, εάν πρόκειται περί περιστατικών ίδιας φύσεως με εκείνα στα οποία αναφέρεται η αιτιολογημένη γνώμη και συνθέτουν μία και την αυτή συμπεριφορά. Τα επίμαχα δε πραγματικά περιστατικά είναι της ίδιας φύσεως με εκείνα στα οποία αναφέρεται η αιτιολογημένη γνώμη και συνθέτουν μία και την αυτή συμπεριφορά.
- 34 Ως προς την προβαλλόμενη ανακριβή διατύπωση των επιχειρημάτων σχετικά με την οικιστική ανάπτυξη, η Επιτροπή σημειώνει ότι προσδιόρισε τον γενικότερο όρο ως οικιστική ανάπτυξη «δίπλα στη λίμνη αλλά και εντός των ορίων αυτής». Αυτή η διευκρίνιση καλύπτει προφανώς και το βόρειο τμήμα της λίμνης, δεδομένου ότι αυτό βρίσκεται «εντός των ορίων» της λίμνης. Σε κάθε περίπτωση, η Επιτροπή δεν είχε καμία δυνατότητα να συμπεριλάβει πράγματι στο έγγραφο οχλήσεως ή στην αιτιολογημένη γνώμη το πρόβλημα της πρόσφατης οικιστικής ανάπτυξης στο βόρειο τμήμα της λίμνης, δεδομένου ότι η Κυπριακή Δημοκρατία συμπεριέλαβε τη ζώνη αυτή στο σχέδιο πόλεως μόλις τον Μάρτιο του 2009, δηλαδή πολύ μετά τη λήξη της προθεσμίας απαντήσεως στην αιτιολογημένη γνώμη.

– Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 35 Όσον αφορά τα έργα εκσκαφής, πρέπει να επισημανθεί ότι αυτά περιλαμβάνονται μεταξύ των περιστατικών τα οποία προσήψε η Επιτροπή στην Κυπριακή Δημοκρατία μέσω του εγγράφου οχλήσεως και της αιτιολογημένης της γνώμης.
- 36 Συνεπώς, το επιχείρημα σχετικά με την ανοχή των έργων εκσκαφής είναι παραδεκτό.
- 37 Όσον αφορά τη λειτουργία σκοπευτηρίου, πρέπει να τονισθεί ότι, όπως και η ίδια η Επιτροπή παραδέχεται, το γεγονός αυτό δεν μνημονεύθηκε κατά την προ της ασκήσεως της προσφυγής διαδικασία. Μολονότι είναι αληθές ότι πραγματικά περιστατικά τα οποία είναι μεταγενέστερα της αιτιολογημένης γνώμης αλλά ίδιας φύσεως με εκείνα στα οποία αυτή αναφέρεται και συνθέτουν μία και την αυτή συμπεριφορά μπορούν να ληφθούν υπόψη στο πλαίσιο προσφυγής λόγω παραβάσεως (βλ., συναφώς, αποφάσεις της 22ας Μαρτίου 1983, 42/82, Επιτροπή κατά Γαλλίας, Συλλογή 1983, σ. 1013, σκέψη 20, και της 4ης Φεβρουαρίου 1988, 113/86, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλογή 1986,

σ. 607, σκέψη 11), τούτο δεν συντρέχει στην περίπτωση λειτουργίας σκοπευτηρίου σε σχέση με την υπεράντληση υδάτων, την οικιστική ανάπτυξη, τα έργα εκσκαφής ή τη διοργάνωση αγώνων μοτοσικλέτας.

- 38 Ως εκ τούτου, το επιχείρημα που αντλείται από τη λειτουργία σκοπευτηρίου δεν είναι παραδεκτό.
- 39 Σε ό,τι αφορά το επιχείρημα σχετικά με την οικιστική ανάπτυξη του βορείου τμήματος της λίμνης Παραλιμνίου και τις επιπτώσεις της στη ζώνη αυτή, διαπιστώνεται ότι, λαμβανομένων υπόψη των όσων αναφέρονται στη σκέψη 23 της παρούσας αποφάσεως, καθώς και του γεγονότος ότι, σε κάθε περίπτωση, το επιχείρημα αυτό δεν αναφέρθηκε από την Επιτροπή ούτε στο έγγραφο οχλήσεως ούτε στην αιτιολογημένη της γνώμη, το επιχείρημα αυτό είναι επίσης απαράδεκτο.

Επί της ουσίας

– Επιχειρήματα των διαδίκων

- 40 Η Επιτροπή εκτιμά ότι η νομολογία του Δικαστηρίου, η οποία αναγνωρίζει την ανάγκη προστασίας των πΤΚΣ και διαφυλάξεως των σκοπών της οδηγίας περί οικοτόπων, κυρίως όσον αφορά τη συγκρότηση ενός συνεκτικού ευρωπαϊκού οικολογικού δικτύου, εφαρμόζεται εξίσου στις περιοχές που πληρούν τα απαραίτητα οικολογικά κριτήρια ώστε να συμπεριληφθούν στον κατάλογο των πΤΚΣ.
- 41 Η Επιτροπή αναφέρει ότι η Κυπριακή Δημοκρατία ανέχεται την παράνομη υπεράντληση υδάτων, εξαιτίας της οποίας καταστρέφεται, μεταξύ άλλων, ο βιότοπος του συγκεκριμένου είδους ή εξαλείφονται τα αντιπροσωπευτικά χαρακτηριστικά του. Επιπροσθέτως, η οικιστική ανάπτυξη στην επίμαχη περιοχή μειώνει την έκταση του οικοτόπου αυτού και έχει, ως εκ τούτου, καταστροφικές συνέπειες στη διατήρηση της περιοχής και του συγκεκριμένου είδους. Επιπλέον, η διοργάνωση αγώνων μοτοσικλέτας είναι ιδιαίτερα επιβλαβής για το νερόφιδο της Κύπρου, διότι προκαλεί συνεχή ενόχληση του είδους και αποτελεί πηγή κινδύνου, δεδομένου ότι προκαλεί τον τραυματισμό ή ακόμα και τη θανάτωσή του.
- 42 Όσον αφορά την άντληση υδάτων από την περιοχή στην οποία διαβιεί το νερόφιδο της Κύπρου, η Κυπριακή Δημοκρατία επισημαίνει ότι έχει πλέον τεθεί τέρμα στην άντληση αυτή και, ως εκ τούτου, οι ανησυχίες σχετικά με τη μείωση της στάθμης των υδάτων στον βιότοπο του είδους αυτού και την καταστροφή του οικοτόπου αυτού λόγω της άντλησης δεν είναι πλέον δικαιολογημένες. Σε ό,τι αφορά την ανέγερση κατοικιών «δίπλα στη λίμνη», το καθού κράτος μέλος υπογραμμίζει ότι ουδεμία οικιστική ανάπτυξη υφίσταται στο εσωτερικό του επίμαχου πΤΚΣ και ότι η οικιστική ανάπτυξη πλησίον της περιοχής αυτής δεν περιορίζει τον βιότοπο του νερόφιδου της Κύπρου και δεν θα έχει επιβλαβείς συνέπειες, σε αντίθεση προς ό,τι δηλώνει η Επιτροπή. Ως προς την πίστα αγώνων μοτοσικλέτας, η Κυπριακή Δημοκρατία επισημαίνει ότι η λειτουργία της έχει σταματήσει και ότι η ίδια η πίστα έχει κατεδαφισθεί.

– Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 43 Πρέπει να υπομνησθεί ότι, σε ό,τι αφορά τόπους δυνάμενους να χαρακτηρισθούν ως τόποι κοινοτικής σημασίας, οι οποίοι έχουν συμπεριληφθεί στους διαβιβασθέντες στην Επιτροπή εθνικούς καταλόγους, ιδιαιτέρως δε τόπους που παρέχουν προστασία σε φυσικούς οικοτόπους προτεραιότητας ή σε είδη προτεραιότητας, τα κράτη μέλη υποχρεούνται, δυνάμει της οδηγίας περί οικοτόπων, να λαμβάνουν μέτρα προστασίας κατάλληλα να διαφυλάξουν, υπό το πρίσμα του σκοπού της διατηρήσεως της οδηγίας αυτής, το ουσιώδες οικολογικό ενδιαφέρον που παρουσιάζουν οι τόποι αυτοί σε εθνικό επίπεδο (βλ. προπαρατεθείσα απόφαση Draggagi κ.λπ., σκέψη 30).

- 44 Το ενδεδειγμένο εφαρμοστέο καθεστώς προστασίας για τους τόπους που περιλαμβάνονται σε εθνικό κατάλογο που έχει διαβιβασθεί στην Επιτροπή, δυνάμει του άρθρου 4, παράγραφος 1, της οδηγίας περί οικοτόπων, επιβάλλει στα κράτη μέλη να μην επιτρέπουν παρεμβάσεις που ενδέχεται να θέσουν σοβαρά σε κίνδυνο τα οικολογικά χαρακτηριστικά των τόπων αυτών. Τέτοια περίπτωση συντρέχει, ιδίως, όταν η παρέμβαση μπορεί είτε να ελαττώσει σημαντικά την έκταση ενός τόπου είτε να προκαλέσει την εξαφάνιση ειδών προτεραιότητας που απαντούν στον τόπο είτε, τέλος, να έχει ως αποτέλεσμα την καταστροφή του εν λόγω τόπου ή την εξάλειψη των αντιπροσωπευτικών του χαρακτηριστικών (βλ. προπαρατεθείσα απόφαση *Bund Naturschutz in Bayern κ.λπ.*, σκέψεις 46 και 47).
- 45 Πράγματι, αν δεν ίσχυε αυτό, θα υπήρχε κίνδυνος να υπονομευθεί η διαδικασία λήψεως αποφάσεων σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης, η οποία δεν βασίζεται μόνο στην ακεραιότητα των τόπων, όπως αυτοί κοινοποιούνται από τα κράτη μέλη, αλλά προσδιορίζεται επίσης από τις οικολογικές συγκρίσεις μεταξύ των διαφόρων τόπων που προτείνουν τα κράτη μέλη, η δε Επιτροπή δεν θα ήταν πλέον σε θέση να εκπληρώσει τα καθήκοντά της στον οικείο τομέα, ήτοι να εγκρίνει τον κατάλογο των επιλεγέντων ως τόπων κοινοτικής σημασίας περιοχών ενόψει της δημιουργίας ενός συνεκτικού ευρωπαϊκού οικολογικού δικτύου ειδικών ζωνών διατηρήσεως (βλ. προπαρατεθείσα απόφαση *Bund Naturschutz in Bayern κ.λπ.*, σκέψεις 41 και 42).
- 46 Σε κάθε περίπτωση, τα προεκτεθέντα ισχύουν επίσης, *mutatis mutandis*, για τους τόπους ως προς τους οποίους το οικείο κράτος μέλος δεν αμφισβητεί ότι πληρούν τα οικολογικά κριτήρια του άρθρου 4, παράγραφος 1, της οδηγίας περί οικοτόπων και οι οποίοι θα έπρεπε, ως εκ τούτου, να έχουν συμπεριληφθεί στον εθνικό κατάλογο πΤΚΣ που διαβιβάζεται στην Επιτροπή.
- 47 Συγκεκριμένα, δεν μπορεί να γίνει δεκτό, βάσει της οδηγίας περί οικοτόπων και των σκοπών που αυτή επιδιώκει, ότι στερείται οιασδήποτε προστασίας ένας τόπος, όπως ο επίμαχος εν προκειμένω, ως προς τον οποίο το οικείο κράτος μέλος δεν αμφισβητεί ότι πρέπει να συμπεριληφθεί στον προαναφερθέντα κατάλογο.
- 48 Σε ό,τι αφορά τη συμπεριφορά που η Επιτροπή προσάπτει στην Κυπριακή Δημοκρατία και, ως προς την οποία, υποστηρίζει ότι έχει ως αποτέλεσμα την καταστροφή του βιότοπου του νερόφιδου της Κύπρου στην περιοχή της λίμνης Παραλιμνίου και τον κίνδυνο εξαφάνισης, στην ίδια περιοχή, του πληθυσμού του είδους αυτού, δεν αμφισβητείται ότι η διοργάνωση αγώνων μοτοσικλέτας στην επίμαχη περιοχή, ως προς την οποία το καθού κράτος μέλος διατείνεται ότι έθεσε τέλος μετά τη λήξη της προθεσμίας που τάχθηκε με την αιτιολογημένη γνώμη, συνιστά συμπεριφορά ικανή να θέσει σε σοβαρό κίνδυνο τα οικολογικά χαρακτηριστικά της εν λόγω περιοχής.
- 49 Ως προς τούτο, η αιτίαση είναι επομένως βάσιμη.
- 50 Όσον αφορά την υπεράντληση υδάτων στην επίμαχη περιοχή, από τη δικογραφία προκύπτει ότι αυτή δεν είχε ακόμα σταματήσει κατά τη λήξη της δίμηνης προθεσμίας που τάχθηκε με την αιτιολογημένη γνώμη. Αποδεικνύεται, όμως, ότι, εν προκειμένω, αυτού του είδους η δραστηριότητα μπορεί να έχει σημαντικό αρνητικό αντίκτυπο στον βιότοπο του νερόφιδου της Κύπρου και στη διατήρηση του είδους αυτού, ιδίως κατά τα έτη ξηρασίας.
- 51 Συνεπώς, η αιτίαση ως προς τούτο πρέπει επίσης να γίνει δεκτή.
- 52 Σε ό,τι αφορά την οικιστική ανάπτυξη πέραν του βορείου τμήματος του επίμαχου πΤΚΣ, η οποία έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση της εκτάσεως του συγκεκριμένου οικοτόπου και η οποία προσάπτεται από την Επιτροπή στην Κυπριακή Δημοκρατία, η τελευταία παραδέχεται ότι υπήρξε μεν τέτοια ανάπτυξη πέραν του πΤΚΣ, όχι όμως στο εσωτερικό του, αμφισβητεί δε τις επιβλαβείς συνέπειες που προβάλλει η Επιτροπή.

- 53 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία, στο πλαίσιο της διαδικασίας λόγω παραβάσεως απόκειται στην Επιτροπή να αποδείξει την ύπαρξη της προσαπτομένης παραβάσεως και να προσκομίσει στο Δικαστήριο τα στοιχεία που του είναι αναγκαία για να ελέγξει την ύπαρξη της παραβάσεως αυτής, χωρίς η Επιτροπή να μπορεί να στηριχθεί σε οποιοδήποτε τεκμήριο (βλ., μεταξύ άλλων, αποφάσεις Επιτροπή κατά Ιρλανδίας, προπαρατεθείσα, σκέψη 39, και της 22ας Σεπτεμβρίου 2001, C-90/10, Επιτροπή κατά Ισπανίας, σκέψη 25).
- 54 Ελλείπει, όμως, οιοδήποτε αποδεικτικό στοιχείο σχετικά με τον αντίκτυπο της προαναφερθείσας οικιστικής ανάπτυξης στην έκταση του βιότοπου του νερόφιδου της Κύπρου στο τμήμα του οικείου ΠΤΚΣ, δεν μπορεί, σε κάθε περίπτωση, να θεωρηθεί βάσιμο ένα τέτοιο επιχείρημα, ούτε άλλωστε και το συναφές επιχείρημα σχετικά με την ανοχή των έργων εκσκαφής.
- 55 Συνεπώς, η αιτίαση που αντλείται από παράβαση της οδηγίας περί οικοτόπων, εξαιτίας της ανοχής δραστηριοτήτων που υποβαθμίζουν και καταστρέφουν τον βιότοπο του συγκεκριμένου είδους όσον αφορά την περιοχή της λίμνης Παραλιμνίου, πρέπει να γίνει δεκτή, υπό την επιφύλαξη των όσων διαπιστώθηκαν στη σκέψη 54 της παρούσας αποφάσεως.

Επί της μη εγκαθίδρυσης και μη εφαρμογής ενός καθεστώτος αυστηρής προστασίας του νερόφιδου της Κύπρου

Επιχειρήματα των διαδίκων

- 56 Η Επιτροπή εκτιμά ότι η Κυπριακή Δημοκρατία, ανεχόμενη τις προαναφερθείσες δραστηριότητες όπως, μεταξύ άλλων, την υπεράντληση υδάτων καθώς και τη διοργάνωση αγώνων μοτοσικλέτας και μη εφαρμόζοντας προστατευτικά μέτρα, παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει δυνάμει του άρθρου 12, παράγραφος 1, της οδηγίας περί οικοτόπων. Συγκεκριμένα, συνεπεία των εν λόγω δραστηριοτήτων, μειώθηκαν η έκταση του βιότοπου του νερόφιδου της Κύπρου και ο πληθυσμός του είδους αυτού στην περιοχή της λίμνης Παραλιμνίου.
- 57 Η Επιτροπή φρονεί ότι τα σχέδια οικιστικής ανάπτυξης στην εν λόγω περιοχή έχουν καταστροφικές συνέπειες διότι οι χωματουργικές εργασίες και η εναπόθεση των προϊόντων εκσκαφής υποβαθμίζουν τον βιότοπο του είδους. Η οικοπεδοποίηση στο βόρειο τμήμα της λίμνης Παραλιμνίου αντιβαίνει επίσης το άρθρο 12, παράγραφος 1, στοιχεία α' και β', της οδηγίας περί οικοτόπων.
- 58 Με εξαίρεση την παράνομη λειτουργία της πίστας αγώνων, η Κυπριακή Δημοκρατία δηλώνει ότι έχει λάβει όλα τα αναγκαία μέτρα για την εφαρμογή ενός καθεστώτος αυστηρής προστασίας του νερόφιδου της Κύπρου και ότι δεν έχει, ως εκ τούτου, παραβεί τις υποχρεώσεις που υπέχει δυνάμει του άρθρου 12, παράγραφος 1, της οδηγίας περί οικοτόπων.

Εκτίμηση του Δικαστηρίου

- 59 Πρέπει να υπομνησθεί ότι το άρθρο 12, παράγραφος 1, της οδηγίας περί οικοτόπων επιβάλλει στα κράτη μέλη να λαμβάνουν τα αναγκαία μέτρα ώστε να καθιερωθεί ένα καθεστώς αυστηρής προστασίας των ζωικών ειδών που αναφέρονται στο στοιχείο α' του παραρτήματος IV της ίδιας οδηγίας, στην περιοχή φυσικής κατανομής τους, το οποίο να απαγορεύει κάθε μορφή σύλληψης ή θανάτωσης, εκ προθέσεως, δειγμάτων αυτών των ειδών λαμβανομένων στη φύση, την εκ προθέσεως παρενόχληση των εν λόγω ειδών, ιδίως κατά την περίοδο αναπαραγωγής, την περίοδο κατά την οποία τα νεογνά εξαρτώνται από τη μητέρα, τη χειμερία νάρκη και τη μετανάστευση, την εκ προθέσεως καταστροφή ή τη συλλογή των αυγών στο φυσικό περιβάλλον, καθώς και τη βλάβη ή την καταστροφή των τόπων αναπαραγωγής ή των τόπων ανάπαυσης.

- 60 Η μεταφορά της διατάξεως αυτής στο εσωτερικό δίκαιο συνεπάγεται υποχρέωση των κρατών μελών όχι μόνο να θεσπίσουν ένα πλήρες νομικό πλαίσιο, αλλά και να εφαρμόσουν συναφώς συγκεκριμένα και ειδικά μέτρα προστασίας (προπαρατεθείσα απόφαση Επιτροπή κατά Ιρλανδίας, σκέψη 29).
- 61 Ομοίως, το καθεστώς αυστηρής προστασίας προϋποθέτει τη θέσπιση συνεκτικών και συντονισμένων μέτρων προληπτικού χαρακτήρα (αποφάσεις της 16ης Μαρτίου 2006, C-518/04, Επιτροπή κατά Ελλάδα, σκέψη 16, και Επιτροπή κατά Ιρλανδίας, προπαρατεθείσα, σκέψη 30).
- 62 Μέσω ενός τέτοιου καθεστώτος αυστηρής προστασίας πρέπει επομένως να αποτρέπονται πράγματι κάθε μορφή σύλληψης ή θανάτωσης, εκ προθέσεως, εντός του φυσικού περιβάλλοντος των δειγμάτων των ζωικών ειδών που αναφέρονται στο στοιχείο α' του παραρτήματος IV της οδηγίας περί οικοτόπων, η εκ προθέσεως παρενόχληση των εν λόγω ειδών, ιδίως κατά την περίοδο αναπαραγωγής, την περίοδο κατά την οποία τα νεογνά εξαρτώνται από τη μητέρα, τη χειμερία νάρκη και τη μετανάστευση, η εκ προθέσεως καταστροφή ή η συλλογή των αυγών στο φυσικό περιβάλλον, καθώς και η βλάβη ή η καταστροφή των τόπων αναπαραγωγής ή των τόπων ανάπαυσης (βλ., συναφώς, απόφαση της 9ης Ιουνίου 2011, C-383/09, Επιτροπή κατά Γαλλίας, Συλλογή 2011, σ. I-4869).
- 63 Εν προκειμένω, το καθού κράτος μέλος παραδέχεται ότι, ανεχόμενο τη διοργάνωση αγώνων μοτοσικλέτας, παρέβη το άρθρο 12, παράγραφος 1, της οδηγίας περί οικοτόπων.
- 64 Σε ό,τι αφορά την υπεράντληση υδάτων, λαμβανομένων υπόψη της σκέψης 50 της παρούσας αποφάσεως και του γεγονότος ότι η παρουσία του νερόφιδο της Κύπρου στην περιοχή της λίμνης Παραλιμνίου ήταν γνωστή, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, σε κάθε περίπτωση, η υπεράντληση αυτή συνιστά εκ προθέσεως παρενόχληση υπό την έννοια του άρθρου 12, παράγραφος 1, της οδηγίας περί οικοτόπων.
- 65 Όσον αφορά το επιχείρημα το οποίο αντλείται από τις επιβλαβείς για το νερόφιδο της Κύπρου συνέπειες που συνδέονται με την οικιστική ανάπτυξη στην περιοχή της λίμνης Παραλιμνίου, από τα περιληφθέντα στη δικογραφία αποδεικτικά στοιχεία προκύπτει ότι η οικιστική ανάπτυξη και η υφιστάμενη δόμηση στην περιοχή της λίμνης Παραλιμνίου ή πλησίον αυτής, ειδικά στο βόρειό της τμήμα ή πλησίον αυτού, τις οποίες αφορούν τα έργα εκσκαφής, είναι ικανές να επιφέρουν παρενοχλήσεις εις βάρος του προστατευόμενου αυτού είδους εντός του συνολικού οικοσυστήματος της περιοχής αυτής.
- 66 Υπό τις συνθήκες επομένως αυτές, αποδεικνύεται ότι η Κυπριακή Δημοκρατία δεν εγκαθίδρυσε καθεστώς αυστηρής προστασίας χάρη στο οποίο να αποτρέπονται πράγματι οι καταστάσεις που υπομνήσθηκαν στη σκέψη 62 της παρούσας αποφάσεως.
- 67 Κατά συνέπεια, η αιτίαση που αντλείται από παράβαση του άρθρου 12, παράγραφος 1, της οδηγίας περί οικοτόπων είναι βάσιμη.
- 68 Βάσει του συνόλου των προεκτεθεισών σκέψεων, πρέπει να γίνει δεκτή η προσφυγή της Επιτροπής υπό την επιφύλαξη των όσων επισημάνθηκαν στη σκέψη 55 της παρούσας αποφάσεως.
- 69 Επομένως, πρέπει να αναγνωρισθεί ότι η Κυπριακή Δημοκρατία,
- παραλείποντας να συμπεριλάβει την περιοχή της λίμνης Παραλιμνίου στον εθνικό κατάλογο προτεινόμενων Τόπων Κοινοτικής Σημασίας,
 - ανεχόμενη δραστηριότητες που θέτουν σε σοβαρό κίνδυνο τα οικολογικά χαρακτηριστικά της λίμνης Παραλιμνίου και μη έχοντας λάβει τα αναγκαία μέτρα προστασίας για να διαφυλαχθεί ο πληθυσμός του είδους *Natrix natrix cypriaca* (νερόφιδο της Κύπρου), το οποίο αποτελεί το οικολογικό ενδιαφέρον της λίμνης αυτής και του φράγματος Ξυλιάτου, και

— παραλείποντας να λάβει τα αναγκαία μέτρα ώστε να εγκαθιδρυθεί και να εφαρμοστεί ένα καθεστώς αυστηρής προστασίας του είδους αυτού,

παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει δυνάμει, αντιστοίχως, του άρθρου 4, παράγραφος 1, της οδηγίας περί οικοτόπων, καθώς και του άρθρου 12, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής.

Επί των δικαστικών εξόδων

⁷⁰ Κατά το άρθρο 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα εφόσον υπάρχει σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Δεδομένου ότι η Επιτροπή έχει ζητήσει την καταδίκη της Κυπριακής Δημοκρατίας και η τελευταία ηττήθηκε ως προς τους κυριότερους ισχυρισμούς της, πρέπει το κράτος αυτό να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τέταρτο τμήμα) αποφασίζει:

1) Η Κυπριακή Δημοκρατία,

- παραλείποντας να συμπεριλάβει την περιοχή της λίμνης Παραλιμνίου στον εθνικό κατάλογο προτεινόμενων Τόπων Κοινοτικής Σημασίας,
- ανεχόμενη δραστηριότητες που θέτουν σε σοβαρό κίνδυνο τα οικολογικά χαρακτηριστικά της λίμνης Παραλιμνίου και μη έχοντας λάβει τα αναγκαία μέτρα προστασίας για να διαφυλαχθεί ο πληθυσμός του είδους *Natrix natrix cypriaca* (νερόφιδο της Κύπρου), το οποίο αποτελεί το οικολογικό ενδιαφέρον της λίμνης αυτής και του φράγματος Ξυλιάτου, και
- παραλείποντας να λάβει τα αναγκαία μέτρα ώστε να εγκαθιδρυθεί και να εφαρμοστεί ένα καθεστώς αυστηρής προστασίας του είδους αυτού,

παρέβη τις υποχρεώσεις που υπέχει δυνάμει, αντιστοίχως, του άρθρου 4, παράγραφος 1, της οδηγίας 92/43/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 1992, για τη διατήρηση των φυσικών οικοτόπων καθώς και της άγριας πανίδας και χλωρίδας, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2006/105/ΕΚ του Συμβουλίου, της 20ής Νοεμβρίου 2006, δυνάμει της οδηγίας 92/43 αυτής όπως έχει τροποποιηθεί, καθώς και δυνάμει του άρθρου 12, παράγραφος 1, της ίδιας οδηγίας 92/43, όπως έχει τροποποιηθεί.

2) Καταδικάζει την Κυπριακή Δημοκρατία στα δικαστικά έξοδα.

(υπογραφές)